

**VRIJE
UNIVERSITEIT
AMSTERDAM**

Hogeschool van
Amsterdam

Wisselstroom

Begeleiding van vwo-ers naar een passende vervolgopleiding: hbo of wo?

Mariëtte Huizinga, Marieke Siebrecht, Betül Kocaer, Caro Cozijnsen, Wim Zaal

STUDIEKEUZE

**WELKE OPLEIDING
LEVERT EIGENLIJK
DE LEUKSTE
MENSEN AF**

Loesje

loesje@loesje.nl
www.loesje.nl

1

Robbert Dijkgraaf ✓
@RHDijkgraaf

Van een trap naar een waaier.

Minder vwo'ers kiezen voor hbo: 'Universiteit is de norm'

Serie Hoger en hoger

Het hbo heeft een imagoprobleem

Prestatiedruk en dalende leerprestaties zijn geen paradox

TEKST **MAARTEN WOLBERS** GEPUBLICEERD OP **05-06-2023**

Dalende leerprestaties en toenemende prestatiedruk onder leerlingen en studenten lijken tegengestelde ontwikkelingen, maar zijn beide terug te voeren op de opwaartse druk door ouders. Laat ieder kind de opleiding volgen die het beste bij het past, betoogt hoogleraar Maarten Wolbers.

de universiteiten zelf.

en, augustus 2022. Beeld

universiteiten een deel van de maats is, vinden

2

Faculteit der Gedrags- en Bewegingswetenschappen

2

Iedereen wil naar de universiteit, maar dat is niet wat de maatschappij nodig heeft

Hoger onderwijs Er is een tekort aan vakmensen, maar beroepsopleidingen zijn steeds minder populair. Van vmbo tot hbo: de instroom daalt. Tijd om fors te investeren, zeggen hogescholen. „Het moet net zo aantrekkelijk worden om een praktisch diploma te halen als een theoretisch.”

Bron: Weeda, F. (2023, april 17). Iedereen wil naar de universiteit, maar dat is niet wat de maatschappij nodig heeft. *NRC Handelsblad*.

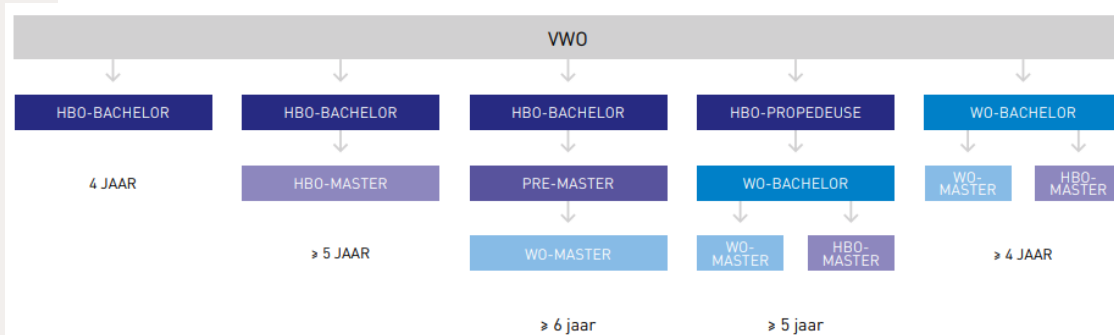
3

Faculteit der Gedrags- en Bewegingswetenschappen

3

Doorstroommogelijkheden na het vwo

Bron: Hogeschool van Amsterdam, Vrije Universiteit Amsterdam (2023). *Hogeschool of universiteit, wat past bij jou?* [brochure]

4

4

E. (25, Fysiotherapie): “De keuze voor het hbo voelde in het begin een beetje minderwaardig. Alsof andere [vwo] leerlingen daarop neerkijken. Je gaat iets doen met een lager niveau, het hbo is toch lager dan de universiteit.”

J. (24, Theoretische Natuurkunde MA): “Het is echt een statussymbool geworden, zo van: ik heb wo gedaan.”

A. (18, Psychologie): “Ik wil het liefst een zo hoog mogelijk diploma omdat het zekerheid biedt op de arbeidsmarkt”.

“Van vwo naar hbo is zonde van je vwo”

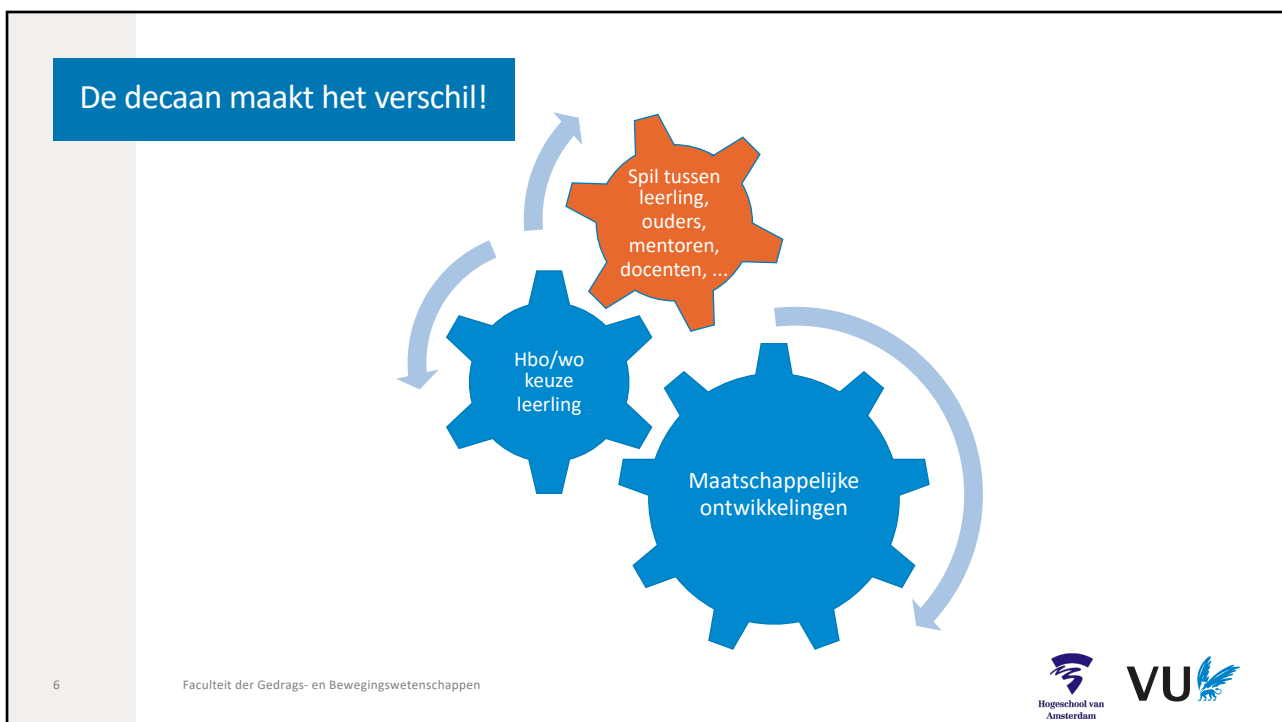
B. (19, HBO-Verpleegkunde) moest pittige gesprekken voeren met haar vader over haar keuze om naar het hbo te gaan. Ook haar familie uit Egypte voerde de druk op om “het hoogst haalbare” te gaan doen: de universiteit. “Het feit dat ik altijd nog naar de universiteit kan vond hij wel een fijn idee. En omdat ik waarschijnlijk na mijn bachelor nog een master Gezondheidswetenschappen wil gaan studeren.”

Student R. (HBO-Verpleegkunde) werd aangesproken door haar favoriete leraar: “Je hebt toch vwo gedaan? Dan is het zonde dat je naar hbo gaat.” ... “Omdat je dan wel hoort van een leraar die je goed ligt van ja, je moet helemaal niet naar hbo gaan. Daar word je wel onzeker van.”

5 Faculteit der Gedrags- en Bewegingswetenschappen

Hogeschool van Amsterdam VU

5

6

vwo vs. hbo = lastige keuze, hoe voer je het gesprek?

Voorwaarde: goed onderlegd zijn in de achterliggende (complexe) thematiek.

Vandaag:

1. Sociologische achtergronden
2. Keuzeproces / leren kiezen
3. Gespreksvoering
4. Aanbevelingen

7

Faculteit der Gedrags- en Bewegingswetenschappen

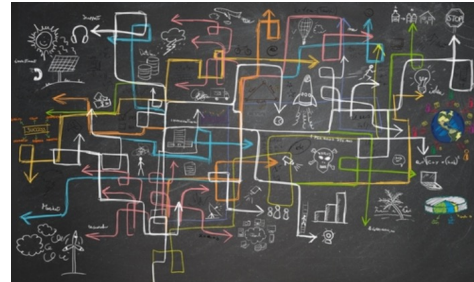
7

1. Sociologische achtergronden

8

Het gesprek met de leerling is moeilijk

- **Keuze voor hbo/wo**
 - vwo = voorbereidend wetenschappelijk onderwijs?
- **Verwachtingen uit de omgeving**
 - 'Alles eruihtalen wat erin zit'
 - Opwaartse druk
 - Fear of falling
- **Meritocratie**
 - Maatschappelijke positie op basis van opleidingsniveau
- **Kenmerken van de leerling**
 - Vaardigheden, capaciteiten, wensen
- **Diploma-inflatie**
 - Steeds hoger opgeleide samenleving
- **Toegenomen sociale onzekerheid**
 - Toegang tot bepaald sociaal domein

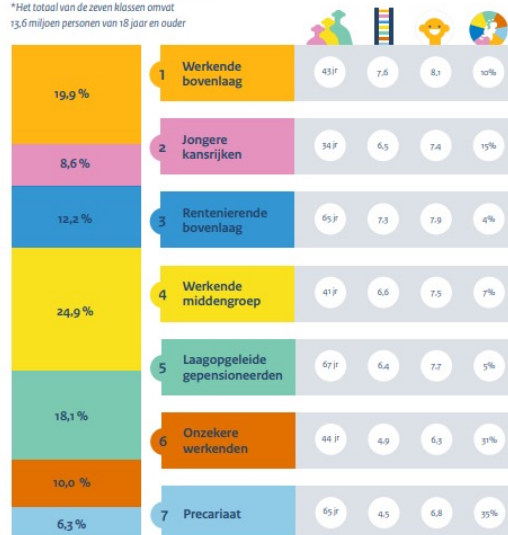
9

Faculteit der Gedrags- en Bewegingswetenschappen

9

Aandeel in volwassen bevolking van 7 sociale klassen

*Het totaal van de zeven klassen omvat
13,6 miljoen personen van 18 jaar en ouder

Bron: Sociaal Cultureel Planbureau (2023). De postindustriële klassenstructuur op basis van vier typen kapitaal: Infographic eigentijdse ongelijkheid in Nederland.

10

EQF en NLQF, het Europees kwalificatieraamwerk

NLQF-niveau	Opleiding	EQF-niveau
1	Vmbo bb / MBO 1	1
2	Vmbo kb, gl, tl / MBO 2	2
3	MBO 3	3
4	MBO 4 / Havo / Vavo-Havo	4
4+	VWO	4
5	Associate Degree	5
6	Bachelor	6
7	Master	7
8	Doctoraat / Medisch specialist	8

1. Basisonderwijs
2. Eerstegraads secundair onderwijs
3. Gedeeltelijk secundair of voortgezet onderwijs
4. Afgerond secundair onderwijs
5. Beroepsgerichte post-secundaire opleiding
6. Bachelor
7. Master
8. Doctor

11

Footer text - Faculty or Research Institute name

11

Reflectie op je eigen denkbeelden...

1. Wat zijn je persoonlijke overtuigingen over de waarde van wo versus hbo? Welke ervaringen hebben deze overtuigingen gevormd?
2. Hoe beïnvloeden je denkbeelden de manier waarop je studenten adviseert? Zijn er vooroordelen die je herkent in je eigen advies?
3. Welke factoren overweeg je bij het bespreken van wo en hbo met studenten? Denk aan carrièrekansen, studie-inhoud en persoonlijke ontwikkeling.
4. Hoe ga je om met studenten die andere voorkeuren of ideeën hebben? Sta je open voor hun perspectieven, en hoe stimuleer je dat?
5. Wat heb je geleerd van gesprekken met studenten over hun keuze voor wo of hbo? Zijn er verrassingen geweest die je kijk hebben veranderd?

12

Faculteit der Gedrags- en Bewegingswetenschappen

12

2. Keuzeproces / Ieren kiezen

13

Goed onderbouwde studiekeuze

Belangrijke voorspeller:

- Later studiesucces
- Succes op de arbeidsmarkt

Kiezen is niet eenvoudig:

- Overvloed aan vervolgstudies
- 1637 studies (hbo bachelor en wo bachelor)!
- Huidige regeringsbeleid lijkt het maken van een verkeerde keuze af te straffen (eerstejaarsregeling)
- Reflectievaardigheden van leerlingen zijn volop in ontwikkeling
- Weet nog niet zo goed wat bij je past, weinig basis om keuzes op te baseren.

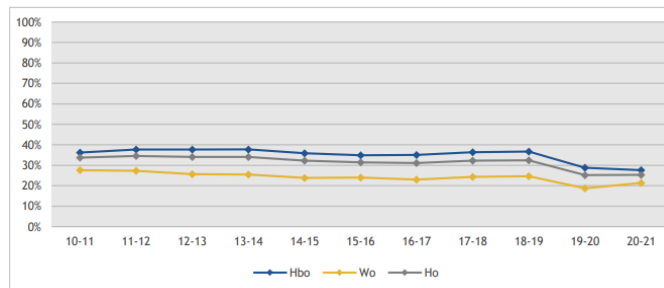

Faculteit der Gedrags- en Bewegingswetenschappen

14

Uitval in het eerste jaar

Eerstejaars uitval (%) t.o.v. alle eerstejaars studenten

Toelichting bij uitval:

- “Verkeerde” studiekeuze (53%)
- Niet voldoen aan verwachtingen (43%)
- Onvoldoende motivatie (43%)

Bron: De staat van het onderwijs, 2022

15

Kosten van uitval

Persoonlijk

- Faalervaring
- Verminderd zelfvertrouwen
- Hoge kosten

Maatschappelijk:

- Financiering hoger onderwijs

E.g., Meens et al. (2018), Hoeschler & Backes-Gellner, (2017)
Schneider & Yin (2011)

16

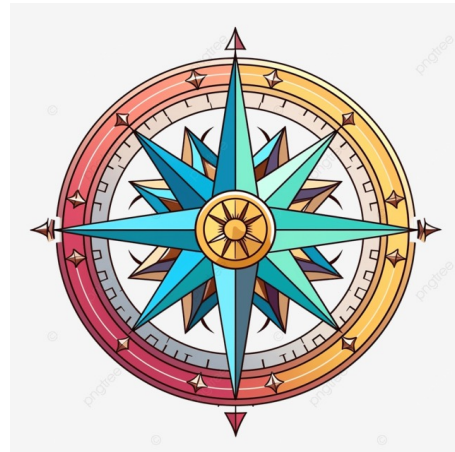
Faculteit der Gedrags- en Bewegingswetenschappen

16

Centrale thema's in het studiekeuzeproces

- Keuzestijlen
- Zelfdeterminatietheorie
- *Person-environment fit*
- Kiezen vanuit je interne kompas

Luyckx et al. (2006); Marcia (1966),
Germeijs et al. (2012), Demulder (2023),
De Vries et al. (2024)

Faculteit der Gedrags- en Bewegingswetenschappen

17

Aandacht voor LOB-competenties:

Motievenreflectie

Onderzoeken van de eigen wensen en waarden

Kwaliteitenreflectie

Onderzoeken van de eigen competenties, eigenschappen en vaardigheden

Werkexploratie

Onderzoeken van eisen, waarden en mogelijkheden in werk en leren

Loopbaansturing

Ondernemen van acties om te werken en ontwikkelen op een passende manier

Netwerken

Opbouwen en onderhouden van relaties gericht op loopbaanontwikkeling

Kuijpers, M. (2012). Architectuur van leren voor de loopbaan: richting en ruimte (oratie). Heerlen: Open Universiteit.

18

Faculteit der Gedrags- en Bewegingswetenschappen

18

Person-environment fit

- Een goede aansluiting tussen de individuele kenmerken van studenten en de karakteristieken van het studieprogramma leidt tot betere resultaten.
- Hoe goed past de student bij de gekozen studie?
- Interesse (congruentie; Holland, 1997)
- Motivatie (autonoom vs gecontroleerd; Ryan & Deci, 2000)
- Persoonlijkheid (Barrick et al., 2013)

e.g., De Vries, Huizinga & Meeter (2023),
Germeijs & Verschueren (2006)

19

Faculteit der Gedrags- en Bewegingswetenschappen

19

Hogeschool (hbo)

Praktisch

Je leert oplossingen bedenken voor concrete problemen in de praktijk en past kennis direct toe.

Samenwerken

Meer contacturen en samenwerken met medestudenten.

Verplichte stages

Tijdens je opleiding loop je stage in de praktijk.

Je krijgt een **persoonlijk begeleider** vanuit je opleiding.

Beroepsgericht

Je wordt vaak opgeleid voor een specifiek beroep, en doet tijdens je opleiding de benodigde vaardigheden op.

Universiteit (wo)

Theoretisch

Je leert onderzoek doen, kritisch kijken naar bestaande theorieën en nieuwe kennis ontwikkelen.

Zelfstudie

Minder contacturen, veel zelfstandig studeren.

Korte en optionele stages

Eventueel zijn stages mogelijk.

Je krijgt **begeleiding**, maar eigen initiatief is belangrijk.

Onderzoeksgericht

Je ontwikkelt vaak onderzoeks-vaardigheden die toepasbaar zijn in verschillende beroepen.

Bron: Hogeschool van Amsterdam, Vrije Universiteit Amsterdam (2023). *Hogeschool of universiteit, wat past bij jou?* [brochure]

20

Faculteit der Gedrags- en Bewegingswetenschappen

20

Reflectie op je eigen handelen...

1. Hoe ondersteun je vwo'ers bij het identificeren van hun passies en sterke punten? Welke technieken of tools gebruik je hiervoor?
2. In hoeverre betrek je ouders of verzorgers in het keuzeproces van de leerlingen? Hoe beïnvloeden zij de beslissingen van de leerlingen?
3. Welke vragen stel je om vwo'ers te helpen nadenken over hun toekomst? Voorbeeldvragen die je gebruikt om zelfreflectie te stimuleren.
4. Hoe stimuleer je vwo'ers om een breed perspectief te hebben op hun mogelijkheden? Bespreek je ook minder traditionele of minder bekende studie- en loopbaanopties?

21

Faculteit der Gedrags- en Bewegingswetenschappen

21

3. Gespreksvoering

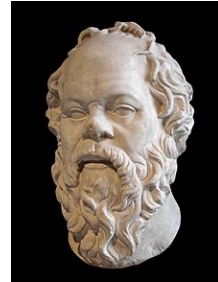
22

In gesprek

Socrates:

Met nieuwsgierigheid anderen bevragen op kennis en wijsheid. Veel vragen stellen, om zelf wijzer te worden, en om de gesprekspartners te helpen naar 'ware kennis'.

Door anderen kritisch te bevragen kwamen gesprekspartners erachter dat wat ze dachten te weten, helemaal geen werkelijke kennis was. De ander ontdoen van drogredenen, denkfouten, vooroordelen, en voor-de-gek-houderij. (cf. Wiss, 2022)

23

Faculteit der Gedrags- en Bewegingswetenschappen

23

Reflectie op eigen gespreksvoering

1. Wat zijn de belangrijkste doelen die je probeert te bereiken in gesprekken met studenten?
2. Welke technieken of strategieën gebruik je om openheid en eerlijkheid in gesprekken te bevorderen?
3. Hoe zorg je ervoor dat je actief luistert naar de behoeften en zorgen van de studenten?
4. Kun je een voorbeeld geven van een situatie waarin je een Socratische benadering hebt toegepast? Wat was het resultaat?

24

Faculteit der Gedrags- en Bewegingswetenschappen

24

4. Aanbevelingen

Footer text - Faculty or Research Institute name

25

LOB in het vwo

1. Ga in **gesprek met je leerlingen** over alle mogelijkheden na het vwo. Bespreek ook belemmerende beelden, motieven en verwachtingen.
2. Maak **gebruik** van **het ontwikkelde materiaal** op de websites van hbo- en wo-instellingen over de routes, overstapmogelijkheden en de verschillen tussen het wo en hbo.
3. Zet **rolmodellen** in: vwo'ers die verschillende routes hebben doorlopen en hun ervaringen delen.
4. Stimuleer je leerlingen om de mogelijkheden **zelf te ervaren en te vergelijken**, met name bij opleidingen die zowel op het wo als op het hbo worden aangeboden.
5. **Neem dit verhaal mee in je gesprek met andere betrokken** bij het keuzeproces van vwo'ers, zoals ouders/verzorgers, vakdocenten, mentoren en peers.

Faculteit der Gedrags- en Bewegingswetenschappen

26

Ruimte voor vragen en discussie

27

**JE KUNT
TEGENWOORDIG
ZOVEEL WORDEN**
Loesje
**DAT IK MAAR
GEWOON BLIJF
WIE IK BEN**

28

Footer text - Faculty or Research Institute name

28